

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 20. V Ljubljani, 31. oktobra 1912. Letnik XXXI.

Obseg: Pisma kulturnotehnične vsebine. — Gozdi na Kranjskem. — Ne zamudite jeseni gnojiti travnike, zlasti s Tomasovo žlindro Soljenje in prekajanje mesa. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti. — Inserati

Pisma kulturnotehnične vsebine.

(Napisal inženir Dragotin Gustinčič svojemu prijatelju Tonetu).

XII. pismo.

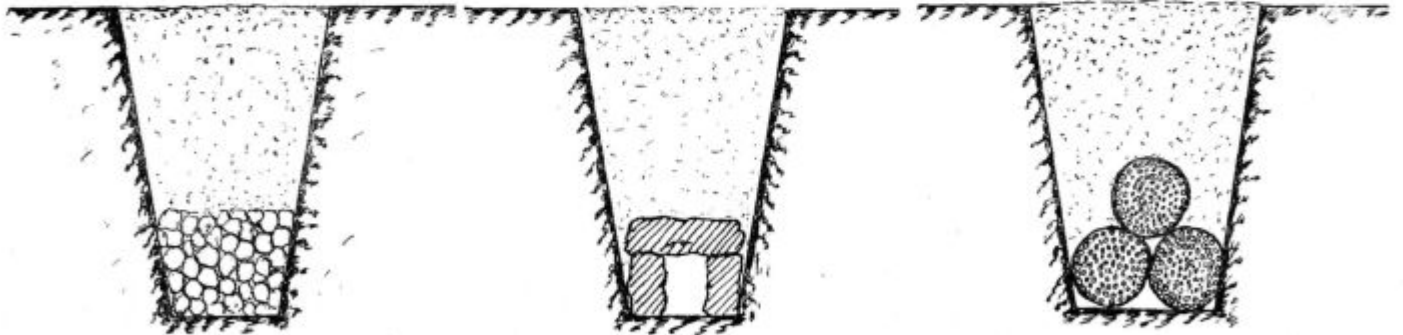
Način osuševanja s pokritimi jarki ali takozvana drenaža je angleška iznajdba in se je pojavila v Avstriji šele okrog leta 1850. — stara je torej pri nas sedaj nekaj nad 60 let. Gospodarsko naprednejše dežele, kakor Francija, Nemčija i. dr., so se dosti prej okoristile s tem

čiščenje jarkov, zato ga moramo označiti sploh za najpopolnejšega.

Kako je torej nastal ta način in kaj je njegovo bistvo?

Prvotni poskusi drenaž so bili kaj enostavni. Poljedelcu je bil odkrit jarek iz zgoraj navedenih vzrokov neprijeten, vedel pa je, da se voda skozi pesek, gramoz in neredno nasuto kamenje še dosti dobro pretaka, in zato je ukrenil naslednje:

Izkopal je ozek in globok jarek, kakor nam to kaže

Podoba 89.

Podoba 90.

Podoba 91.

izbornim, modernim osuševalnim sredstvom. V Avstriji pa tudi danes nismo še daleč na tem polju. V veliki meri so zvršena dela te vrste samo na Češkem, v manjši in površnejši na Moravskem in pa na Nižjem Avstrijskem. V vseh drugih deželah so drenaže, kakor vobče vsa kulturnotehnična dela, šele v povojih.

Velika prednost tega načina je, kakor sem omenil že v XI. pismu, ta, da se površina loke nič ne izpremeni, da se pridelovanje krme nič ne otežkoči, da ne gre nič tal v izgubo in da ni treba napravljati nikakih mostičkov za prehode in prevoze. Pri tem načinu tudi odpade

podoba 89., ter nasul vanj 20—30 cm na debelo peska, gramoz ali drobnejšega kamenja. Na kamenje je nametal najprej debelejšje strjene zemlje ali pa važe in potem je zasul ves jarek s peskom.

Taka naprava je včasih še dosti dobro učinkovala, a, žal, le malo časa. Pronicajoča voda je nanesele v par letih v medprostore peska, gramoz in kamenja drobno zemljo, in osuševanja je bilo konec.

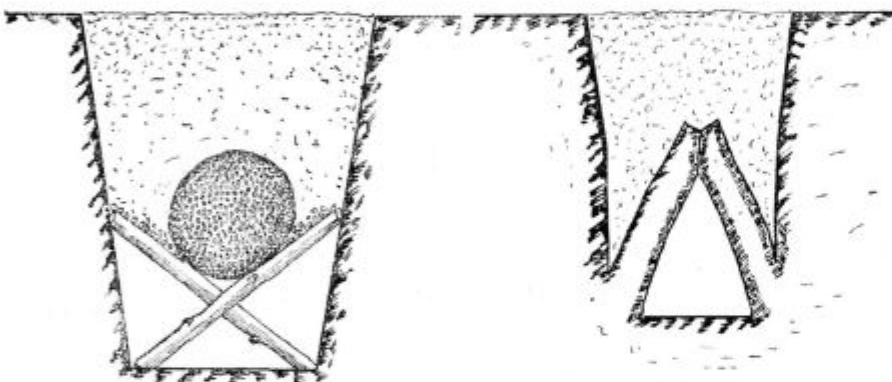
Treba si je bilo torej izmisliti boljši način, zakaj delo je predrago samo za parletno dobo. Kaj bi bilo trajnejše od neredno nasutega peska, gramoz in grušča?

Je že tu! Debelejšega kamenja in skrlic navozim, pa jih redno zložim in sicer tako, da napravim iz njih majhen prepust. In zložil je kamenje in skrlice kakor nam kaže podoba 90. Majhen prepustič je zopet zasul z zemljo in naprava je prav dobro učinkovala. Napravil je take jarke na eni loki, a na drugi ni več poskusil. Skrbno in pravilno zvršena je taka drenaža prav dobra, toda zelo draga, ker je treba dosti in zelo natančnega dela. Pa tudi ni za vsaka tla. V zelo prožnih, mehkih in popustljivih tleh je škoda za delo. Tako zloženi prepustiči se kaj hitro porušijo, in v par letih smo ravno tam, kakor s prvim načinom.

Iščimo torej dalje! Misel je bila kmalu tu. Izkoplji jarek kakor prej, poveži dračje ali prašče v butare, pa nameči butar na dno jarka.

Rečeno, storjeno. Tako zvršitev nam kaže podoba 91; toda tudi to veselje je le malo časa trajalo. Les ima to slabo navado, da v vlažni zemlji kaj hitro segnije, in tako je v par letih take drenaže konec.

Drug tak način, ki se je zelo pogostoma poskušal, nam kaže podoba 92. Da bi se odmerilo vodi čim več prostora za odtekanje, sta zvezani tu dve drvi na križ in na križu šele slone butare. Ta poskus se je deloma ponovil tudi pri nas ob kranjski Reki, na travniku, ki ga je

Podoba 92.

vzela v najem dežela, samo s to razliko, da so tam jarki popolnoma nepravilno izkopani in da je vsa zvršitev do skrajnje možnosti slaba. O tem načinu velja isto, kar o prejšnjem.

Nemški barjani so bili pogodili še neko modro, in ta je razvidna iz podobe 93. Barska tla so precej vlaknasta in zato se da tudi iz njih samih napraviti drenažni prepust. Barjan je v ta namen najprej izkopal ozek jarek, potem pa zarezal strani in jih zgrnil skupaj. Drenaža je bila gotova.

Naravno, da se tudi ta način ni obnesel. Z drenažo ima vzduh prosto pot od spodaj v tla. Ta pa je kmalu povzročil, da so začele šotne plasti zgrnjenih stranic kmalu gniti in prhniti, vsled česar so se taki jarki hitro posedali in v kratkem tako temeljito zamašili, da ni bilo kmalu niti sledu več o kaki drenaži.

Treba je torej bilo začeti z vso stvarjo drugače, resneje, in za to iznajdbo imamo zahvaliti Angleže.

Anglež si je zamislil stvar tako:

Kratke glinaste cevi napravim. Izkopljem kolikor mogoče ozek in primerno globok jarek, da me bo čim manj stalo, in podložim cevi vanj.

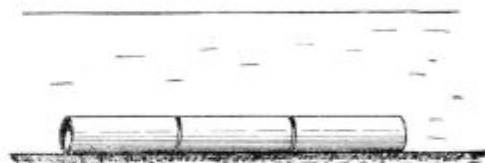
Izborna misel!

Te glinaste cevi so navadno 30—33 cm dolge. Podoba 94. nam kaže tako glinasto cev. Drenažna cev ni gladka, ampak raskava, porozna.

V jarku polagamo cevi tako, da se druga druge dotikajo, a ne objemajo, kakor n. pr. vodovodne cevi. Podoba 95. nam kaže v jarku pravilno položene drenažne cevi. Več tako druga k drugi položenih drenažnih cevi v enem jarku imenujemo cevje in, kakor sem Ti pisal v X. pismu, da imamo glavni ali odtočni jarek, odvajalnike I. razreda in odvajalnike II. razreda, tako razločujemo tu glavno cevje, cevje I. razreda in cevje II. in celo III. razreda. Ker bi pa morali včasih napravljati glavno (zbiralno) cevje iz cevi z zelo velikim premerom, napravimo namesto glavnega cevja glavni ali odtočni jarek. Razločujemo tudi dovajalno in odvajalno cevje (pod. 96.).

Premer drenažnih cevi (zev ali svetloba, tudi kaliber) se ravna po množini vode, ki naj jo odvaja, in po strmci. Čim večja je množina vode, tem večjo zev mora imeti cevni stik. Čim večji strmec, tem manjša zev.

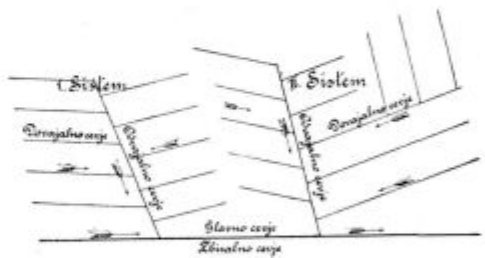
Zev drenažnih cevi se da izračunati. V ta namen mora inženir svet natančno znivelirati ter si oskrbeti natančne podatke o padavinah (dežju, snegu) v dotičnem ozemlju. Ker so cevi tem dražje, čim večjo zev imajo, je važno, da se zvrše vsa ta predhodna dela s primerno natančnostjo. Vesten inženir-strokovnjak lahko poljedelcu mnogo denarja prihrani, mazač lahko po ne-

Podoba 95.

Podoba 94.

Podoba 96.

trebnem dosti zapravi. Več dovajalnih in odvajalnih stikov, združenih v eno celoto, imenujemo sestav ali sistem (glej podobo 96.)

Gozdi na Kranjskem.

Kranjska dežela meri okroglo 9956 km², to je 995.000 ha. Od teh je 9513 km² ali 951.300 ha rodovitnega in 443 km² ali 44.300 ha nerodovitnega sveta.

Od rodovitnega sveta tvori 441.967 ha, torej skoraj polovica — natančno 46 1/2 odstotkov — gozde, ostalih 509.333 ha pa odpade na njive, travnike, vrtove, vinograde ter pašnike in planine.

Gozdi na Kranjskem so lastnina naslednjih posestnikov:

Država sama poseda 10.878 ha; v lasti verskega zaklada kranjskega se nahaja 17.998 ha, občinam in delom občin pripada 9.383 ha, deželi in okrajem 33 ha, raznim javnim zakladom 54 ha, cerkvenim gozdom ter župnijskim nadarbinam pa 2.895 ha, v lasti sosesstnikov je 28.181 ha, fideikomis ima 40.846 ha, drugi posa-

mezni posestniki pa imajo vsega skupaj 331.699 ha gozda.

Po velikosti je 42 posestev, ki obsegajo posamič več kakor 500 ha, vsa ta posestva skupaj pa merijo 111.484 ha. Približno četrtnina te ploskve je v lasti države in verskega zaklada, več od polovice imajo v rokah posamezni veleposestniki ter fideikomis, ostalo pa odpade na občine ter sopoestnike skupnih gozdov. — Od navedenih 42 posestev je 15 takih z urejenim gospodarskim obratom, 27 pa še ni tako urejenih.

Velikost gozdov se vsako leto nekoliko izpreminja; nekaj ploščine odpade vsled krčitev gozda, kar jih politična oblast dovoli, nadalje vsled graditve cest, itd., — nasprotno pa prirašča obseg gozdov vsled prostovoljne pogozditve poljedelskih zemljišč, ponajveč travnikov in razdeljenih pašnikov, ki so bili prej skupna last sopoestnikov ali takozvanih upravičencev.

Po glavnih drevesnih skupinah je črnega gozda na Kranjskem v primerni porazdelbi 137.437 ha, listnatega pa 168.095 ha, namešanega, to je igličastega z listnatim drevjem 136.435 ha.

„Visokih gozdov“ je 423.859 ha; od teh jih s „prebiranjem“ dreva v posekanje rabijo na ploščini, znašajoči 237.786 ha, z golosekom, s takozvanim oplodnim sekanjem pa na 186.073 hektarih. „Srednjih“ gozdov je 3.500 ha, „nizkih“ pa 14.608 ha. (400 ha imamo hrastovih nizkih gozdov, ki se rabijo za lubje).

Donesek gozdov v tem stanju, ki se pač sedaj v njem nahajajo, in pri tedanjem oskrbovanju je, upoštevši vse kranjske gozdove ter v povprečnih številih izražen, naslednji:

Na 1 ha visokega gozda prirase povprečno na leto 2,7 kubičnih metrov (m^3) lesa. To da za gori navedeno ploskev visokega gozda: 1.144.419 m^3 povprečnega letnega prirastka. Od tega lesa je približno polovica porabna za stavbinski les — bodisi za tramove, hlode, železnične pragove, kole in drugo — polovica pa za drva.

V srednjem gozdu znaša letni prirastek povprečno 1,9 m^3 na 1 ha, na vsej gori podani ploščini pa 6.700 m^3 ; od tega odpade 28 % na stavbinski in dobro uporabni les, 72 % na drva.

Pri nizkih gozdih je izračunjen sedaj letni prirastek pri nas povprečno na 1,6 m^3 na 1 ha, kar da za tozadevno ploskev na leto 23.372 m^3 prirastka. Lesa za boljšo rabo je 37 %, za drva pa 63 %.

V gozdih vseh teh treh vrst na Kranjskem potemtakem znaša tačasno letni prirastek povprečno 1.174.491 m^3 lesa, ki ga je približno polovica porabnega za razne stavbinske in boljše izdelke, polovica pa za drva, oglje in slično.

Zanimivo bi bilo primerjati s tačasnim povprečnim letnim prirastkom množino lesa, ki se poseka vsako leto na Kranjskem. Takih vsakoletnih podatkov ni; za leto 1910. se je, kolikor je bilo mogoče natančno dognati, poizvedelo, da se je posekalo okrog 119.950 m^3 trdega ter 458.200 m^3 mehkega lesa za boljšo rabo, nadalje 564.550 m^3 trdih in 112.730 m^3 mehkih drv; vsega skupaj torej 1.255.430 m^3 . Iz tega je razvidno, da se je onega leta posekalo več lesa, kakor znaša približno izračunjeni povprečni prirastek za isto leto.

Če bi leta 1910. posekano in gori navedeno množino hoteli pomnožiti s ceno lesa, bi izračunili približno vrednost, ki se je na primer tega leta vzela iz gozda. Cene so seveda povsod različne, kakršen je pač les ter kolikor bolj ali manj so oddaljeni dotični gozdi od železnice ali pa od kraja, kjer se les porablja. Kdor

poskusi napraviti račun le s povprečnimi cenami, bo videl, da dobi precej lepo vsoto.

Če postavimo na primer prav nizke povprečne cene za les boljše rabe, in sicer za 1 m^3 mehkega po 10 K, trdega po 6 K, nadalje za trda in mehka drva za 1 m^3 po 1 K, in sicer v gozdu rastočega lesa, dobimo znesek okroglo 6 milijonov kron kot čisti dobiček, ki je prišel v korist lastnikom gozdov. V resnici je bil pa ta, le domnevno na podlagi povprečnih cen izračunjeni znesek najbrž večji.

Prištejmo k tej vsoti še zaslužek delavcev za sekanje, obdelovanje debel v gozdu ter spravlanje, potem voznino, podelovanje na žagah in po drugih napravah itd., nadalje dobiček lesotržcev kot prekupcev, in dobili bomo še povsem drugačno število, ki nam predstavlja pomen lesoreje.

Poleg lesa je izkazano, da se je leta 1910. dobilo iz gozda kakih 32.500 meterskih stotov (q) skorje za čreslo, 360.000 q stelje ter 5.000 kg gozdnega semena.

Dohodki posameznikov bi bili lahko še večji, če bi bil letni povprečni prirastek večji in bi ne bilo tudi toliko praznega sveta na gozdnih tleh. Zato skušaj vsakdo pogozditi prazne prostore v gozdu čimprej. Mnogo gozdnih veleposestnikov ter tudi lastnikov manjših gozdov pridno zasaja, kar je razvideti iz tega, da se je leta 1910. iz raznih gozdnih drevesnic na Kranjskem vzelo za posaditev 9 milijonov gozdnih sadik, leta 1911. pa 9 $\frac{1}{2}$ milijona. Da bi se bile te množine le tudi vse dobro in temeljito posadile! Lani se je pač vsled trajne suše mnogo nasadov posušilo, veliko sadik se pa posuši zgolj vsled površne saditve. — Letni prirastek je pa jako majhen tudi v gozdih, kjer se posekava nedoraslo drevje.

Veliko lesa se pri nas na leto na žagah razreže in podela v razne izdelke. Zanimalo bo marsikoga, če navedemo, da je bilo koncem leta 1910. na Kranjskem 62 parnih in 789 vodnih žag. Pri teh napravah je bilo v stalni rabi 92 žag z vezanim, oziroma polnim jarmom, ter 899 z navadnim jarmom, vsega skupaj 2171 rezil, potem 311 cirkularjev ter 11 pasnih žag.

Poleg tega porablja troje tvornice za lesovino (Holzstoff) na leto 16.800 m^3 lesa. Po mnogih krajih po deželi kakor v mestih obstoje še nadaljne žage in naprave za izdelovanje sodov, zabojev, pohištva, parketov, lesenih žebeljev, stolov ter različnih drugih izdelkov lesne obrti.

Ne zamudite jeseni gnojiti travnike, zlasti s Tomasovo žlindro!

Letos je zraslo na naših travnikih mnogo sena in otave. Da je spomladi zraslo veliko krme, moramo zahvaliti takratno gorko vreme, ki je pomagalo razkrajati organske snovi, ki so glavni vir najvažnejše hranilne snovi, dušika.

Z obilno košnjo smo pa vzeli iz tal veliko hranilnih snovi in prihodnje leto se moremo le tedaj nadejati obilnega in dobrega pridelka na travnikih, in sicer tudi ob neugodnem vremenu, če s pridelkom iz tal vzete hranilne snovi prav vse nadomestimo s pravim gnojenjem.

S hlevskim gnojem travnike gnojiti seveda ni neuspešno, toda silno potratno, kajti le majhen del hlevskega gnoja, potresenega po travnikih, pride res v prid, in najmanj $\frac{1}{4}$, njegove gnojilne moči se proč vržejo. Hlev-

ski gnoj bodi za njive, kamor naj pride že na gnojišču dobro predelan, in naj se takoj podorje.

Gnojnica naj pa pride čez zimo in zlasti konci zime vsa na travnike, ki bo dala rastlinam takoj užitnega dušika in se bodo potem travniki spomladi dobro obrasli, čeprav bo mrzlo vreme.

Gnojnica sicer nima v sebi veliko hranilnih snovi, a tiste, ki jih ima, so raztopljene in jih rastline lahko hitro uživajo, zato je učinek gnojnice velik, čeprav ne dolgotrajen.

Gnojnica pa gnoji predvsem s svojim dušikom in deloma s kalijem; manjka ji pa silno važne fosforove kisline, ki je tudi v našem hlevskem gnoju ni dovolj. Brez zadostne fosforove kisline ne dajo travniki nikdar zadostnega pridelka in nikdar dovolj redilnega sena, ki dela živino rastno in njene izdelke (meso, mleko) zadostne. **Le tam, kjer je dovolj fosforove kisline, zrastejo tečne detelje, dobre trave in druga žlahtna zelišča.**

Našemu hlevskemu gnoju manjka vsled dosedanjega gospodarstva v obilni meri fosforove kisline, in ker v naši zemlji že od narave ni veliko te važne hranilne snovi, zato se nikdar ne nadejajmo dobrega in obilnega pridelka na travnikih, če jih tako ne gnojimo, da pride vanje dovolj te važne hranilne snovi. Umen gospodar **mora** torej svoje travnike gnojiti s fosfatnimi gnojili.

Vpraša se, katero fosfatno umetno gnojilo kaže rabiti.

Izbirati imamo večinoma le med Tomasovo žlindro in med superfosfatom.

Superfosfat res izborno učinkuje, zlasti hitro, a ne dolgo časa, na travniku morda le dobri dve leti in poleg tega se umno sme rabiti le spomladi, ko je tako drugega dela dovolj.

Preskušeno najboljšo fosfatno gnojilo za travnike, in sicer tudi iz raznih gospodarskih ozirnov, ostane za naše razmere še vedno Tomasova žlindra.

Poznamo travnike, ki so bili pred mnogimi leti, celo pred 15 leti pognojeni s Tomasovo žlindro in s kajnitom, in še danes ni učinek izbrisan!

Le mrva, ki zraste na apnenih tleh, je sposobna za rejo lepe in rastne živine; žal, da naši kmetovalci še veliko premalo poznajo važnost apna za gnojilo in sredstvo za zboljšanje živine. Tomasova žlindra ima poleg fosforove kisline do 60% apna v sebi, ki je v taki obliki, da ga rastline lahko uživajo. To je neprecenljiva vrednost Tomasove žlindre, ki se vsled omalovaževanja apna od strani naših gospodarjev veliko premalo upošteva. Kaj neprevidno ravnaajo tisti, ki se na to dejstvo ne ozirajo in silijo k porabi superfosfata, ki tudi iz drugih ozirnov na travnikih nikakor ne more nadomeščati Tomasove žlindre.

Kmetovalci, če hočete prav ravnati in svoje travnike umno gnojiti, tedaj rabite zanje kot fosfatno gnojilo predvsem Tomasovo žlindro.

Gnojite svoje travnike sedaj jeseni, precej, ko je mogoče, in skozi vso zimo do konca mesca februarja s Tomasovo žlindro. Ona nudi rastlinam skozi dolgo dobo let potrebno fosforovo kislino, nikdar premalo in nikdar preveč, kajti preveč tudi ni prav, ker je potratno.

Samo od fosforove kisline pa seveda rastline tudi ne žive; kdor bo rabil samo fosfatno gnojilo, bo kmalu doživel razočaranje, in če mu travnik potem opeša,

naj ne pripisuje krivde gnojenju s Tomasovo žlindro, ampak samemu sebi.

Nikdar naj se Tomasova žlindra ne rabi sama, ampak vedno v zvezi z gnojili, ki dajejo zemlji tudi kalija in dušika, ki sta istotako potrebni hranilni snovi.

Gnojite torej, kmetovalci, jeseni svoje travnike s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo ter jim dajajte potrebnega dušika z gnojnico. Kjer pa iz kterejakoli vzroka ni mogoče gnojiti z gnojnico, tamkaj naj se spomladi rabi za travnike izborno dušičnato gnojilo amonijev sulfat. Kdor bo tako ravnal, se sme zanašati na naše besede, da bo prideloval veliko najboljšega sena, ki bo živina pri njem izborno uspevala.

Na oral se vzame najmanj 300 kg Tomasove žlindre in 100 kg kalijeve soli in poleg tega je treba gnojiti tudi z gnojnico, ali se pa spomladi potrosi 100 kg amonijevega sulfata. Tomasova žlindra in kalijeva sol učinkujeta 3, 4 leta in tudi dlje, dočim dušikovo gnojilo le eno leto.

Kdor gnoji samo s Tomasovo žlindro ali sploh samo s fosfati svoje travnike, ta doživi prej ali slej razočaranje, travnik mu bo opešal, zato naj se umen gospodar drži edino pravega navodila:

Pognoji jeseni ali pozimi svoje travnike s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, navozi vsako leto nanje gnojnice, in če te nimaš, pa jih vsako leto gnoji spomladi z amonijevim sulfatom in jih temeljito prebranaaj.

Kdor se bo držal tega navodila, bo veliko pridelal tudi v suši in v mrzlem spomladanskem vremenu, kajti rastline bodo imele na razpolaganje vseh potrebnih hranilnih snovi: fosforove kisline, kalija, apna in dušika; kalijeva sol bo delala zemljo vlažno in gnojnica ali amonijev sulfat bosta dajala spomladi potrebnega dušika tudi takrat, kadar je vreme premrzlo, da bi v zemlji organske snovi gnile, ki morajo rastline zalagati z najvažnejšo hranilno snovjo, t. j. z dušikom, a le tedaj če razpadajo, kar je pa mogoče le ob gorkem vremenu. Brananje bo pa zemljo prezračevalo, kajti le z zrakom napolnjena zemlja je rodovitna. Zrak je tisto, kar odstranjuje ovire uspešne rasti in zemljo razkužuje.

Soljenje in prekajenje mesa.

K spisu „Soljenje in prekajenje mesa“ v „Kmetovalcu“ štev. 2. z dne 31. januarja 1912 bi rad naslednje omenil:

Jaz sem že več let meso in slanino vobče dal soliti in prekajati, kakor je v tem spisu popisano. Imel sem preteklo zimo prekajeno meso že čez leto staro, ki bi o njem vsakdo moral misliti, da je novoprekajeno meso. Zdaj imam še blizu dve leti staro izvrstno slanino.

Prostor, kjer se soli meso, naj ima vsaj 8 stopenj Celzija topline; če pa ima samo kakih 5 stopenj, se mora pustiti meso dalje časa v razsolu, in čim večji je kos, tem več časa potrebuje, da razsol prodere do najbolj notranjega mesa, to je do srede kosa. Sicer se pa na mesu samem pozna, kako daleč noter je prodril razsol. Meso, kamor razsol ni več prišel, ima drugo, in sicer bolj blede barvo in se to meso, čeprav je dobro presušeno, vendar v kratkem času pokvari. V prostoru pa, kjer razsol vsaj na površju zmrzne, je toplina že prenizka in se za soljenje mesa vsaj preveč časa porabi, četudi se morebiti meso ne pokvari.

Kdor ima, kakor jaz, za prekajenje mesa dimniku prizidan poseben prostor, mora posebno v začetku kajenja paziti na to, da ne gre preveč dima skoz ta prostor. Pri mojem mesu se zadnja leta zaklopnica nikoli ni zaprla. Prekajanje je trajalo sicer dolgo časa, vendar se je pa meso s slanino vred izvrstno posušilo. Če pa da kdo kar v začetku prekajanja, in sicer ob času, ko se veliko kuri, zatvornico zapreti in pusti, da gre ves dim skoz omenjeni prostor, se meso preveč segreje, mašča ali tolšča na mesu se začne razpuščati in meso postane od dima črno in slabo.

Glede hranjenja mesa je omeniti, da obstoji tako za meso kakor v precejšnji meri tudi za slanino ob vročem času velika nevarnost, da se oboje po mušji zalegi spridi. Zadnja leta sem dal meso in slanino, kolikor se teh reči do poletnega časa ne porabi, nekako v začetku meseca aprila, zaviti v navadni popir in vsak kos posebej vložiti v lesni pepel. Ob jesenskem času sem pa meso, kolikor ga je še ostalo, zopet vzel iz pepela. Od tega časa sem imel vedno lepo in dobro suho meso in tudi slanino. Kajti v pepelu meso ne splezni, se od vročine ne zmehta in tudi muhe ga ne morejo pokvariti. Vsega skupaj se mi je v pepelu res par kosov mesa iz dozdej še neznanega vzroka pokvarilo, z ozirom na ostalo meso pa, ki se je brez vsega truda in na tako lehak način prav izvrstno ohranilo, pa teh par kosov sploh v poštev ne hodi. Sicer se pa meso lahko ob vsakem času vzame iz pepela, da se vidi, v kakšnem stanu je. Še bolje kakor v pepelu se meso ohrani v zaseki; vendar pa te nimajo povsod in je navadno tudi ni toliko, da bi se moglo vse meso noter položiti.

Anton Šturm,
župnik na Brdu pri Šmohoru (Koroško).

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 193. Pri nas nameravamo ustanoviti zavarovalnico za živino. Ali nam to svetujete? Na kak način se ustanovi zavarovalnica za živino? (A. G. v L.)

Odgovor: Na vsak način Vam moremo ustanovitev zavarovalnice za živino prav toplo priporočiti, toda s pogojem, če imate med seboj moža, ki se bo temu poslu z vso vnemo posvetil. Zavarovalnica za živino ne more delovati z dobičkom, nasprotno, prej je pričakovati izgubo, in zato taka zavarovalnica ne bo nikdar imela denarja, da bi mogla voditelja odškodovati za njegov trud. Vodstvo zavarovalnice je častno mesto, ki nič ne nese, pač pa voditelju prizadeva veliko truda, dela, skrbi in neprijetnosti ter je zato silno nevhvaležen posel. Vse zavarovalništvo spada v delokrog ministrstva za notranje zadeve ter morajo biti zavarovalnična pravila natančno izdelana po predpisih tega ministrstva, ki mu je pravila predložiti v potrditev. Pri naši družbi dobite vzorna slovenska pravila za zavarovalnico za živino ter navodilo in vse tiskovine, ki so potrebne za izposlovanje ustanovitve take zavarovalnice.

Vprašanje 194. Pri meni so šoge in vrane skoraj deseti del turščice na njivi uničile, toda škode mi najemnik lova noče povrniti, češ da škode, storjene po pticah, ne povrne. Ali morem terjati od najemnika lova povračilo za škodo, storjeno po pticah? (M. K. v M.)

Odgovor: Najemnik lova je dolžan povrniti kmetovalcem le ono škodo, ki jo naredi lovne živali, ki uživajo varstvo, in sicer ne glede na to, ali so dotične živali ptiči ali ne. Tako mora najemnik lova n. pr. povrniti škodo, ki jo naredi divji petelin, fazani, jerebice itd. dočim najemnik lova ni dolžan povrniti škode, ki jo naredi lisice, jazbeci, šoge, vrane itd., ker te živali ne uživajo varstva in se smeje v vsakem času na kakršenkoli način loviti ali pobijati.

Vprašanje 195. Pri nas se za primes h krmi namesto klajnega apna rabi kostna moka, ki se oboje dobiva v prodajalnah po isti ceni. Ali je kaj razlike med tema primesima in ktera je boljše ter bolj priporočena. (F. H. v D.)

Odgovor: Kot klajno apno prihaja v trgovino precipitirano fosforovokislo apno, razklejena kostna moka ali kostni pepel. Tudi razklejena kostna moka in kostni pepel sta fosforovokisla apna. Vrednost teh primesi kot klajno apno je pa zavisna od rastopljivosti fosforove kisline v želodečnem soku. Fosforovokislega apna v precipitatnem fosforovokislem apnu se v želodečnem soku raztopi 80 %, v zmlatih in razklejenih kosteh le kakih 10 %, in v pepelu kosti skoraj nič, zato je le precipitirano fosforovokislo apno smatrati za pravo klajno apno, dočim so vsa druga klajna apna le malo ali nič vredna nadomestila. Naša družba prodaja le zajamčeno dobro klajno apno, ki ima v sebi 85 do 95 % v citronovi kislini razstopljivega fosforovokislega apna ter 38 do 42 % fosforove kisline, dočim po naših trgovinah večinoma prodajajo za klajno apno bolj ali manj čisto kostno moko, ki ima kot klajno apno le prav majhno vrednost.

Vprašanje 196. Svoji živini redno pokladam kuhinjsko sol, sosedje pa trdijo, da se brejim kravam sol ne sme dajati. Kaj je na tem resnice? (K. R. v T.)

Odgovor: Sol, t. j. kuhinjska sol, ni za živino samo poživilo, ki dela krmo slastnejšo in ki pospešuje prebavljanje, ampak je posredno tudi hranilna snov, kajti sol je sestaven del krvi, je važen del prebavnih sokov v želodcu in v črevih. V dobri naravni krmi je dovolj soli, kadar pa moramo pokladati prazno in slabo prebavljivo krmo ali če hočemo presnavljanje pospešiti, je pa vsekako priporočeno pokladanje primernih množin soli. Prevelike množine soli so pa sploh škodljive, ker lahko povzročijo kronično zastrupljenje, ki je pri brejih kravah lahko zelo škodljivo, zato naj se sol brejim kravam previdno poklada.

Vprašanje 197. Imam kravo, ki je tako mehkomolzna, da se ji mleko kar samo iz vimena izceja; jutraj ima navadno najmanj mleka. Odkod prihaja to in ali je kako sredstvo proti tej slabi razvadi? (F. U. v Ž.)

Odgovor: To ni nikaka razvada, temveč prihaja od zapiranih mišic v sescih. Te mišice morejo postati jako občutljive in se pri najmanjšem pritisku mleka sameodsebe odpro, in ker je med večerno in jutranjo molžo najdaljši presledek, zato je ponoči pritisk mleka na mišice najmočnejši in zato Vaša krava ponoči največ mleka izgubi. Dokler bolezen ni zastarela, se da odpraviti s pogosto molžo in z ojačenjem zapiralnega mišičevja potom trenja (masaže) in mazanja z oživiljajočimi in krepilnimi rečmi. Glede zadnjega se obrnite za navodilo do živinozdravnika.

Vprašanje 198. Na smrekah mojega mladega nasada se je na več mestih pojavila neka bolezen, in sicer se na smrekah naredo majhni, storžem podobni izrastki,

namesto da bi smreka vršičke pognala. Odkod prihaja ta bolezen na smrekah in kako se odvrne? (J. M. v C.)

Odgovor: Tudi na smrekah se zarede neke posebne vrste listnih uši kakor na drugem drevju, in te uši so vzrok poškodb Vaših smrek. Listne uši poškodujejo brste smrek, in namesto da bi izrasel poganjek, se naredi majhen storž, ki je v pričetku zelen, pozneje pa porjavi. Od listnih uši napadena smreka zaostane v rasti, zato je le sreča, da te uši nastopijo navadno le kako leto in potem navadno sameodsebe izginejo. Najboljše sredstvo proti listnim ušem je škropljenje napadenih delov smreke z 1% tobakovo vodo, kar je pa v razsežnih gozdnih nasadih silno zamudno. Opozarjamo Vas, da le tista listna uš pogine, ki jo tobakova voda popolnoma zmoli.

Vprašanje 199. Moj sosed, ki je hud prepirljivec in pravdar, je nalašč pogozdil kos svojega pašnika tik mojega vinograda, da bo pozneje odraslo drevje mojim trtam s senco škodovalo. Ali se morem na kak način zavarovati proti sosedovi zlobnosti in odvrniti škodo na svojem vinogradu, ki mi nastane vsled sence sosedovega drevja? (J. K. v Č.)

Odgovor: Prej je vsakdo smel svoje zemljišče izpremeniti v gozd, a sedaj pri nas na Kranjskem ni več temu tako, kajti dobili smo nov deželni zakon z dne 21. februarja t. l., ki je stopil sredi meseca marca t. l. v veljavo. Glasom tega zakona poleg tujih zemljišč nihče več ne sme brez dovoljenja nasaditi gozda, če bi ta utegnil sosedu škodovati. Opozarjamo Vas na tozadevni spis v 7. številki letošnjega „Kmetovalca“. Če je Vaš sosed poleg Vašega vinograda zasadil gozd, preden je ta zakon stopil v veljavo, potem ni nobene pomoči, če je pa storil to pozneje, lahko pri okrajnem glavarstvu zahtevate pomoč.

Vprašanje 200. Jaz navadno opitam čez zimo par volov, in ker imam letos zelo veliko krompirja, ki nima prave cene, vprašam, ali se smejo voli brez škode za njihovo zdravje pitati s krompirjem in ali naj se v tem slučaju poklada sirov ali kuhan, oziroma parjen krompir? (F. D. v Š.)

Odgovor: Sirov krompir je dražljiv in močno vzbuja delovanja želodca in črev, zato bodite previdni pri krmljenju s krompirjem, ki se pa zato še ne sme imenovati škodljivo krmilo. Za pitanje volov se sme polagoma priti na 60 kg krompirja na dan za 100 kg žive teže, a poleg krompirja se morajo pokladati sluznata krmila, n. pr. oljne tropine, ki otope njegovo dražljivost. Kuhan krompir ni tako dražljiv in se zato lahko prične koj v pričetku v večjih množinah pokladati, a tudi poleg kuhanega krompirja je treba pokladati kako močno krmilo, najbolje oljne tropine, ker ima krompir samzase premalo beljakovin v sebi, ki so najvažnejša hranilna snov.

Vprašanje 201. Pri meni se je v zadnjem času nekekrat pripetilo, da je krava požrla svoje trebilo, pa nisem zaraditega zapazil nobenih slabih posledic, dasi je pri nas splošno razširjeno mnenje, da je za življenje krave nevarno, če požre svoje trebilo. Kaj je na tem resnice? (A. K. v V.)

Odgovor: Če krava požre svoje trebilo, nima največkrat nobenih slabih posledic, vendar si včasih krave v takem slučaju pokvarijo želodec, kar ni posebno pomembno, ker znaki bolezni v prebavilih navadno prav kmalu sameodsebe izginejo. Domnevanje naših izkušenih kmetovalcev, da je za kravo nevarno, če požre svoje trebilo, pa nikakor ni brez vse pcdlage, kajti v gotovih slučajih more biti to zelo nevarno in lahko povzroči, da krava pogine, zato je vsekako najbolje, da je človek vedno pozoren ter pazi, da krava

ne dobi prilike, svoje trebilo požreti. V kri namreč mnogokrat zaidejo strupene beljakovinske snovi, ki morejo biti zelo nevarne, a k sreči je živalsko telo tako ustvarjeno, da se v takem slučaju v krvi sameodsebe naredo fermenti, ki tuje škodljive beljakovinske snovi uničijo. Po domače rečeno narava si sama pomaga. Pri nekaterih živalih pa nastane neka izjema in one postanejo silno občutljive in pri najmanjšem povodu delajo v neprilicnem času tolike množine uničujočih fermentov, da žival zbog njih zbolí in celo na posledici nastale bolezni pogine. Pri vsaki breji živali prihaja od mladiča, povitega v razne kože (iz posteljice) škodljiva beljakovinska snov v materno kri, kar je naravno in zato ni škodljivo, kajti v krvi bregjih živali so fermenti, ki sproti razkrajajo tuje škodljive beljakovinske snovi iz posteljice. Če se pa v krvi naredi preveč teh zdravih fermentov, postane žival nenaravno občutljiva, in če po porodu na kakršenkoli način zaidejo vnovič škodljive beljakovine iz posteljice v kri živali, pa se včasih pokaže ta nenaravna občutljivost, vsled česar more žival hudo zboleti in celo poginiti. Če taka žival tedaj svoje trebilo požre, pridejo vnovič v njeno kri strupene beljakovine, in vsled nenaravne občutljivosti živali se kmalu po porodu lahko pojavi huda bolezen. Pri tako nenaravno občutljivih kravah je torej smrtnonevarno, če požrejo svoje trebilo, in zato še enkrat ponavljamo, da je sploh najbolje, da je človek skrajno pozoren in kravam ne da prilike, da bi mogle požreti svoje trebilo.

Kmetijske novice.

Kmetijske poučne tečaje, ki so se zadnje zime tako udomačili med našim ljudstvom, bo prirejal deželni odbor tudi letošnjo zimo. Posamezni tečaji bodo trajali po en dan, dva, tri ali več dni, kakor bo to primerno krajevnim potrebam in razmeram. Predavalo se bo v prvi vrsti o kmetijskih stvareh, kakor o govedoreji, prasičereji, mlekarstvu, namakanju, osuševanju in gnojenju trvnikov, o sadjarstvu, vinstvu in kletarstvu, o prvi pomoči in higijeni pri živini. Ravnotako se bodo upoštevale želje po predavanjih o ljudski higijeni, o združništvu, o občinskih posredovalnih uradih, zemljiški knjigi, testamentih i. dr. Prošnje za prireditve takega tečaja je vlagati pri deželnem odboru **najkasneje do 1. novembra t. l.** V prošnji naj bo navedeno, kateri predmeti, po možnosti tudi kateri dnovi bi bili pripravni krajevnim potrebam. Navesti je tudi prostore, kjer se bo tečaj vršil, za kar so najpripravnejše društvene dvorane; če teh ni, šolske sobe; načelno se pa tak tečaj v gostilni ne vrši. Za nedelje in praznike je po možnosti tudi navesti, kdaj se v dotičnem kraju vrši tačas služba božja. Po možnosti se bo deželni odbor oziral na to, da se vršita po dva tečaja istočasno v sosednih občinah, odnosno farah, da se predavatelji izmenjavajo. Prošnje je vlagati pravočasno, ker se vsled velikega zanimanja za take tečaje na zakesnele ne bo več mogoče ozirati.

Družbene vesti.

* **P. n. gg. družbene ude** uljudno opozarjamo, da so podružnični načelniki že dobili nabiralne pole za udnino za **1. 1913.**, in sicer s prošnjo, da naj izvolijo udnino pobrati do 1. decembra t. l. Prosimo p. n. gg. družbene ude, ki pri njih podružnični načelnik udnine ni pobral, da jo takoj načelniku izročé. Nekatere ude pro-

simo za udnino kar naravnost, in te tudi prosimo, naj nam jo kmalu pošljejo, ker nam je sedaj laže urediti zadeve udov, kakor ob novem letu, ko se delo tako silno namnoži.

* **Sadno drevje za l. 1913.** Za štiri brezplačna sadna drevesa se vsako leto zgledi toliko podružnic in posameznih udov, da bo c. kr. kmetijski družbi prav težko ustreči vsem zahtevam iz svoje drevesnice, zato odločno izjavlja, da še bo oddajalo spomladi brezplačno drevje edinole tistim podružnicam, oziroma udom, ki so do 15. februarja naročili sadna drevesa in do 15. februarja plačali tudi svojo udnino. Nikakor se pa ne more nobenemu udu dati večje število drevja proti plačilu.

* **Diplom. agronoma Alojzija Jamnika** je družbeni glavni odbor v svoji zadnji seji imenoval za konceptnega praktikanta pri c. kr. kmetijski družbi kranjski.

* **Kmetijski knjigovodstveni urad** je ustanovila c. kr. kmetijska družba za Kranjsko. Vse predpriprave so že zvršene. Ta urad bo imel nalogo, v raznih krajih naše dežele dobiti gospodarje, ki bodo hoteli za svoja posestva imeti pravilno urejeno knjigovodstvo, da bo na njegovi podlagi mogoče izračunati čisti donos kmetijstva na Kranjskem. Ker pa kmetovalci ne utegnejo knjige tako natančno voditi, kakor je v to svrhu potrebno, zato bodo dotičniki pošiljali družbi tedenske izkaze, ki jih bodo prav preprosto zabeleževali v doposlane tabele, in vse drugo se bo zvršilo pri knjigovodstvenem uradu samem. Samoobsebi je umevno, da družba jamči za največjo tajnost; računov ne bo pokazala nikomur. To delo je silno važno, kajti gre za to, da se dokaže, kako malo nese kmetijstvo, ki ga je zato z vsemi silami treba ščititi. Le na tako dobljeni podlagi bomo kmetovalci mogli poseči v boj, ko pojde za sklepanje novih trgovinskih pogodb. V prihodnji številki „Kmetovalca“ objavimo obširen tozadeven spis; ker pa imamo do novega leta, ko se mora s knjigovodstvom posameznih kmetij že pričeti, premalo časa, zato že danes pozivamo k prigrisatvi vse one razumne gospodarje, ki hočejo družbi pomagati z vpeljavo knjigovodstva na svojih kmetijah. Dotičniki bodo imeli le malo dela, ker poglobitno delo zvrši knjigovodstveni urad sam. Družbeni uradnik bo dotičnike osebno obiskal, da jim da potrebna navodila. Kmetijski knjigovodstveni urad je pod nadzorstvom c. kr. kmetijskega ministrstva. Ravno kar se je v Ljubljani mudil dva tedna odposlanec tega ministrstva, ki je pri družbi uredil knjigovodstveni urad, ter je družbenega uradnika konceptnega praktikanta dipl. agr. Jamnika vpeljal v tozadevno poslovanje.

Poraba kalija v obliki umetnih gnojil bodisi v obliki kalijeve soli ali kajnita, je pri jesenskem gnojenju travnikov in ravnatako tudi za žito istotako potrebna kakor poraba fosforove kisline v obliki Tomasove žilindre. Da se poraba velevažne Tomasove žilindre pospeši je naša družba v 18. številki „Kmetovalca“, razpisala nagrade. Danes še enkrat opozarjamo na ta razglas in naznanjamo, da družba razpisuje enake nagrade tudi za skupno naročevanje kalijevih umetnih gnojil. V prihodnji številki objavimo tozadevni razpis in pouk, zakaj je tudi gnojenje s kalijem neobhodno potrebno.

* **Na gospodinjski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske** se je otvoril 12. t. m. nov, in sicer XV. celoletni tečaj. Vsled množičnih prijavitev se je v šolo sprejelo 20 gojenk in jih polovico še vedno ni bilo mogoče sprejeti. Vse gojenke so za praktična dela razdeljene v tri skupine, in ker pride letos na eno skupino preveč gojenk, se je vsaka skupina razdelila še v dve podskupini. Tako se n. pr. sedaj poučuje kuhanje v dveh kuhinjah. Nastavila se

je še ena učna moč, in sicer učiteljica (šolska sestra), ki se je izvežbala v seminaru za gospodinjske učiteljice v Hagu na Bavarskem. Družbena gospodinjska šola je internat, ki je nameščen v svoji posebni hiši v Marijanišču v Ljubljani in je pod vodstvom šolskih sester ter pod nadzorstvom ravnatelja Marijanišča č. g. prelata Kalana. Internat in nadzorstvo vodijo č. gg. šolske sestre, predstojnica je č. g. sestra Lidvina Purgaj, ki ji ob strani stoje še tri druge sestre učiteljice. Ravnatelj šole je izprašan učitelj za kmetijstvo družbeni ravnatelj Gustav Pirc, ki istotako poučuje in poleg njega poučuje še sedem drugih moških učnih moči, in sicer deželni zdravstveni nadzornik dr. Dolšak (zdravstvo ljudi), ravnatelj podkavske šole živinozdravnik Tepina (zdravstvo živali), družbeni konceptni praktikant dipl. agr. Jamnik (kmetijsko naroslovje), deželni živinorejski inštruktor Hladnik, (praktično živinorejo), deželni sadjarski inštruktor Humek (sadjarstvo in porabo sadja) in deželni mlekarški inštruktor Pevc (mlekarstvo). Po sedanji uredbi družbene gospodinjske šole se lahko z mirno vestjo trdi, da je ta šola odločno najboljša svoje vrste v Avstriji.

* **Nagrade podružnicam**, ki za svoje ude skupno naroče razmeroma največ Tomasove žilindre do 31. marca l. 1913., se bodo delile, kakor je povedano v prvem spisu „Kmetovalca“ z dne 30. septembra t. l.

* **Oddaja plemenskih bikov vseh pasem**, ki hodijo za Kranjsko v poštev, se nepretrgoma vrši. Vsi prosilci, ki doslej bikov še niso dobili, pridejo polagoma na vrsto, kakor hitro družba dobi priliko, da nakupi plemenskih bikov za oddajo. Opomnimo, da je letos izredno malo prošenj za sive bike v dolenski rejni pokrajini, in zato zlasti Dolenjce pozivamo, da naj prosijo za plemenske bike. Biki se oddajajo za polovično nakupno ceno. Prejemnik se mora zavezati, da bo bika imel dve leti za pleme. Prošnje za bike je nemudoma vložiti pri glavnem odboru kmetijske družbe kranjske.

* **Plemenske prasiče**, in sicer predvsem mladiče, oddaja, kakor vsako leto, c. kr. kmetijska družba za polovično kupno ceno. Opozarjamo na dotični razglas med uradnimi vestmi šeste številke. Ker je tozadevna država in deželna podpora omejena, naj se vsakdo, ki hoče plemenske prasičke dobiti, takoj zgledi in naj sporoči, kdaj mu je najprilicnejše prasiče dobiti. Dobiti je na željo tudi starejše živali, ki so že ali bodo kmalu za pleme sposobne.

* **P. n. gg. družbene ude** nujno prosimo, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbе za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni. Častita načelništvu, ki vzlic raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potom nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo. Družba nima denarja, da bi zaostanke plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno spolnjevati.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7— 100 kg z vrečo vred.

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18 odstotne žlindre v Ljubljani je K 6.75 in 19 % K 7— za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo zvrševale po naslednjih cenah:

16 %	17 %	18 %	19 %	20 %	21 %

K 512— K 544— K 576— K 608— K 640— K 672—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 40 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 — 14 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se zvrše naravnost iz tvornice in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 38— K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskušanj pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih lanskih številkah, potem „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki lanskega „Kmetovalca“.

Čilski soliter dobi družba šele v zgodnji spomladi.

Mešana umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 17 K 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedu hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, pa je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz docinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po

20 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg. — Bele orehove tropine je sedaj težko dobiti; družba jih bo imela po možnosti vedno v zalogi in jih bo oddajala po K 22— 100 kg.

* Sezamove tropine. Družbi se je zopet posrečilo, dobiti večjo množino teh tropin, ki stanejo K 19— 100 kg v Ljubljani. Dobivajo se tudi le v vrečah po 75 kg.

* Lanene tropine dobi družba šele po novem letu.

* Sezamove tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfinije zmlatih temnih sezamovih tropin, vsled česar jih odslej oddaja po K 19—100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vsečah po 75. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. — Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin. Svetle sezamove tropine, ki veljajo ravno toliko kakor temne, dobi družba šele pozneje. Pri odjemu pol ali celega vagona more dati družba znaten popust. Naročniki na večje množine naj vprašajo za ceno, ker dobi družba večkrat ugodne ponudbe iz največjih tvornic.

* Sladkornata močna krmila kot okrepujočo primes k drugim krmilom ima odslej naša c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za pitanje po 20 K, ter za molzne krave tudi po 20 K z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Cela vreča teh krmil, ki tehta 50 kg, stane polovico gori označenih cen. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 2. št. letošnjega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

* Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se zvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštetih izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

V a b i l o

k občenemu zboru kmetijske podružnice v Štrekljencu, ki bo v nedeljo, dne 10. novembra 1912 ob treh popoldne pri načelniku.

S P O R E D :

1. Načelnikovo poročilo.
2. Pregled računov.
3. Predlogi za družbeni občni zbor.
4. Raznoterosti.
5. Pobiranje udnine za leto 1913.

Kmetijska podružnica na Štrekljencu,

20. oktobra 1912.

Drganc, načelnik.